

**Звіт про роботу Комітету Верховної Ради України з питань прав людини,
національних меншин і міжнаціональних відносин
за 2017 рік**

У вищезазначений період Комітетом проводилась робота за напрямками, що віднесені до предмету відання Комітету, зокрема, питання прав людини, діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, правового регулювання свободи мирних зібрань, громадянства, статусу іноземців та осіб без громадянства, міграційної політики, біженців, вимушено переміщених осіб, етнонаціональної політики, міжнаціональних відносин, прав корінних народів та національних меншин, прав депортованих та жертв політичних репресій, забезпечення зв'язків з українцями за кордоном, рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

За звітний період Комітетом проведено 14 засідань, на яких підготовлено і розглянуто 95 питань, віднесених до компетенції Комітету.

Як головний, Комітет опрацював 26 законопроектів, з них 5 було прийнято Верховною Радою України.

Зокрема, 23.03.2017 року було прийнято Закон «Про внесення зміни до статті 3 Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні», яким узгоджено норми Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» в частині реєстрації місця проживання внутрішньо переміщених осіб, що сприятиме посиленню гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

23.03.2017 року був прийнятий Закон «Про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" (щодо отримання комунальних послуг). Його метою є відновлення прав внутрішньо переміщених осіб на отримання комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу за відповідними цінами та тарифами, які встановлені уповноваженими державними органами для населення та усунення дискримінації, що виникла.

Також у звітному періоді Верховною Радою України було прийнято за основу низку законопроектів, які Комітет опрацював і підготував до розгляду у другому читанні. Серед них:

проект Закону про внесення змін до Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні" та деяких інших законів України щодо впорядкування виплат жертвам політичних репресій реєстр.№1170;

проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення безкоштовним харчуванням дітей внутрішньо переміщених осіб, реєстр.3459-1;

проект Закону про внесення змін до Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" (щодо надання притулку бездомним особам)реєстр.№3833;

проект Закону України про внесення змін до статті 16 Закону України "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства"реєстр..№5509.

З ініціативи членів Комітету було прийнято Постанову«Про проведення урочистого засідання Верховної Ради України, присвяченого 100-річчю проведення першого Курултаю кримськотатарського народу», яке було підготовлене Комітетом і проведене 6 грудня 2017 року.

Комітет продовж року продовжував докладати усіх можливих зусиль для захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та громадян, які залишились на тимчасово окупованих територіях Донбасу та в Автономній Республіці Крим. Окрім опрацьованих та розглянутих на засіданнях Комітету законопроектів, спрямованих на врегулювання проблем зазначених категорій осіб, народні депутати - члени Комітету спільно з міжнародними організаціями, зокрема, ООН, Радою Європи, Міжнародним Комітетом Червоного Хреста, Норвезькою радою в справах біженців, а також українськими та міжнародними неурядовими організаціями долучились до розробки таких вкрай важливих законопроектів як:

проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України (щодо виборчих прав внутрішньо переміщених осіб та інших мобільних всередині країни громадян) (реєстр.№6240) та проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо права на отримання пенсій окремим категоріям громадян» (реєстр.№6692), метою якого є виплата пенсій пенсіонерам, які були змушені залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру, а також осіб, які не мали можливості переїхати з непідконтрольних українській державі територій.

Голова Комітету Г.М. Немиря неодноразово на засіданні Погоджувальної ради підіймав питання про включення до порядку денного парламенту тематичного розгляду законопроектів з питань забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, в тому числі законопроекту реєстр.№6692, який стосується права на отримання пенсій, в першу чергу, вимушеними переселенцями.Крім того, було надіслано три письмових звернення до Голови Парламенту Андрія Парубія з проханням внести законопроект реєстр.№6692 до порядку денного Верховної Ради України. З огляду на те, що жодної відповіді Комітету не було надано, Голова Комітету Г. Немирянаправив лист Комісару ЄС з питань розширення та європейської політики сусідства пану Йоганнесу Хануз проханням при обговоренні

можливості запровадження нової програми макрофінансової допомоги для України включити до списку попередніх умов внесення до порядку денного Верховної Ради України законопроекту № 6692 та позитивне вирішення цього питання.

Значну увагу у 2017 році Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин приділив питанню призначення Верховною Радою України Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

27 квітня 2017 року завершився строк на який було призначено на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Лутковську В.В. На виконання вимог Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» та Регламенту Верховної Ради України Комітетом з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин були здійснені в повному обсязі всі заходи передбачені законодавством для забезпечення розгляду Верховною Радою України питання про призначення однієї з висунутих в установленому порядку кандидатур на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Враховуючи вимоги статті 6 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» та розклад пленарних засідань шостої сесії Верховної Ради України VIII скликання голосування щодо призначення кандидатів на посаду Уповноваженого мало відбутись під час пленарних засідань Верховної Ради бюлетенями для таємного голосування не пізніше 6 червня 2017 року.

Як відомо, 6 червня 2017 року питання призначення Уповноваженого під час пленарного засідання Верховної Ради України не відбулося. Натомість 13.07.2017 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про Конституційний Суд України», у перехідних положеннях якого змінено порядок призначення та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з таємного голосування бюлетенями на відкрите голосування (в редакції ст.208 Регламенту Верховної Ради України), що суперечить ст. 6 та 9 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин неодноразово висловлював свою позицію щодо недопустимості порушення норм національного та міжнародного законодавства при призначенні кандидатів на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, зокрема, у зверненнях до Голови Верховної Ради України.

Комітет звертав увагу, що відкрите голосування при призначенні на посаду Уповноваженого суперечить Паризьким принципам ООН щодо національних інституцій з прав людини, та призведе до руйнування

конституційного статусу незалежності Уповноваженого з прав людини. Прийняті рішення на основі політичних угод можуть не тільки негативно вплинути на статус акредитації українського Уповноваженого, а й підірвати суспільну довіру до найвищого незалежного органу з прав людини.

У зв'язку з тим, що питання призначення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини залишилось невизначеним та з урахуванням звернень до Комітету представників громадських правозахисних і міжнародних організацій, у яких наголошувалось на необхідності проведення широких консультацій із громадянським суспільством при формуванні національної інституції з прав людини, Комітет вносив на розгляд Голови Верховної Ради України пропозицію щодо створення Конкурсної (консультативної) комісії за участі представників правозахисних організацій з проведення відбору кандидатів на посаду Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин на своєму засіданні 4 жовтня 2017 року розглянув альтернативні законопроекти про внесення змін до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» щодо порядку призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (реєстр. №№7018 та 7018-1) і рекомендував головному Комітету внести їх на розгляд Верховної Ради України для ухвалення з метою виправлення невідповідності норм у Законах України щодо призначення Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини таємним голосування шляхом подачі бюлетенів, як це передбачено у спеціальному Законі.

Важливим напрямком роботи Комітету впродовж 2017 року був контроль за дотриманням міжнародних договорів України у сфері прав людини та національного законодавства в частині предмету відання Комітету. Зокрема на засіданні Комітету було заслухано інформацію органів державної влади: щодо дотримання та реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення, порушення прав національних меншин прийнятим Верховною Радою України Закону України «Про освіту», застосування практики складання протоколів про адміністративні правопорушення щодо громадян України, які мають паспорт іншої держави.

У порядку виконання контрольних функцій за дотриманням і реалізацією законодавства України 22 березня 2017 р. були проведені комітетські слухання на тему: «Стан реалізації Національної стратегії у сфері прав людини щодо забезпечення та захисту прав корінних народів і національних меншин України та законодавчі ініціативи щодо створення ефективних механізмів такого захисту». У слуханнях взяли участь: народні депутати, а також представники органів виконавчої влади України, науково-дослідних установ, громадських

організацій, ЗМІ. За результатами комітетських слухань були прийняті Рекомендації.

За пропозицією «Української Гельсінської спілки з прав людини» Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин створив Робочу групу з питань контролю за станом виконання Національної стратегії у сфері прав людини. Головними напрямками діяльності Робочої групи визначено контроль за виконанням Національної стратегії у сфері прав людини та Плану дій з її реалізації до 2020 року; підготовка відповідної інформації з цього питання для Комітету, зосередження уваги Комітету на відповідності стратегічним напрямкам рішень та дій Уряду (центральных органів виконавчої влади); підготовка тематичних слухань у Комітеті та парламентських слухань з питань імплементації стратегії тощо.

За звітний період за ініціативи Комітету також були проведені низка круглих столів та інших заходів темою яких було обговорення актуальних питань у сфері прав людини. Зокрема:

- 1) 20 лютого 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Практика роботи місцевих електронних петицій: підсумки року застосування та шляхи вдосконалення»;
- 2) 23 лютого 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Дотримання норм міжнародного гуманітарного права на тимчасово окупованій території України. Гуманітарний зріз Донбасу»;
- 3) 23 березня 2017 р. - Експертний круглий стіл з питання законодавчого врегулювання проблеми подвійного (множинного) громадянства»;
- 4) 15 травня 2017 р. - Міжнародний форум на тему: "Стратегії політичних партій з розширення участі жінок у політиці";
- 5) 23 травня 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Порівняльний міжнародний досвід мирних процесів та факторів, які сприяють ефективному врегулюванню та розвитку примирення серед цивільного населення»;
- 6) 25 травня 2017 р. - Експертний круглий стіл на тему: «Динаміка мирних зібрань: як гарантувати баланс свободи та безпеки?»;
- 7) 10 липня 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Безправні і забуті: громадяни України в місцях несвободи на непідконтрольних Україні територіях (Крим, Донбас)»;
- 8) 26 вересня 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Роль Верховної Ради України у забезпеченні виконання положень Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок»;
- 9) 29 вересня 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Перші кроки у становленні миру. Формування мирних процесів на Сході України. Міжнародний досвід»;
- 10) 14 грудня 2017 р. - Круглий стіл на тему: «Гарантії прав людини відповідно до міжнародних стандартів. Міжнародний досвід та практична підтримка населення, постраждалих від воєнного конфлікту

на сході України, з метою досягнення порозуміння та підтримання миру».

12 жовтня 2017 року вперше в історії взаємовідносин Європарламенту з парламентськими комітетами третіх країн у Брюсселі відбулося спільне засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин та підкомітету Європейського Парламенту з прав людини.

Обговорювалися наступні теми: ситуація з правами людини і виклики в постраждалих від конфлікту регіонах України; внутрішні реформи, інституційні та законодавчі зміни в контексті прав людини, недискримінації та забезпечення прав меншин.

Наголошувалось, що таке спільне засідання є історичним та допоможе європейським парламентарям краще зрозуміти ситуацію, яка склалася в Україні із захистом прав і свобод людини, особливо в умовах неоголошеної війни Росії проти України, яка призвела до анексії Криму та окупації частини території Донбасу.

Було досягнуто домовленості про проведення наступного спільного засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин та підкомітету Європейського Парламенту з прав людини в першій половині 2018 року в Україні.

Ще одним важливим аспектом роботи Комітету була співпраця з представництвами міжнародних організацій, акредитованих в Україні, та українськими і міжнародними неурядовими організаціями, які залучались до опрацювання законопроектів у складі робочих груп, до участі у комітетських слуханнях та інших числених заходах Комітету, підготовки рекомендацій, проведення експертизи законопроектів.

У звітному періоді було проведено понад 22 робочі зустрічі Голови Комітету з представниками міжнародних організацій, різних зарубіжних інституцій на яких обговорювались питання співпраці у законотворчій роботі, ситуація з дотриманням прав і свобод людини в Україні, в тому числі внутрішньо переміщених осіб та осіб, які залишилися на окупованій території, стану дотримання прав національних меншин, тощо.

Значний обсяг роботи Комітету був пов'язаний з розглядом звернень громадян та громадських організацій. За звітний період розглянуто та опрацьовано 1752 листів та звернень громадян. Більшість звернень надійшло від соціально незахищених верств населення пенсіонерів, ветеранів війни, жертв політичних репресій та депортованих. Значна частина звернень торкається питань судової тяганини, порушення прав громадян під час кримінального переслідування, порушення права на звернення та доступу до

публічної інформації, невиконання рішень судів, тощо. Звернення розглядались по суті, аналізувались, висловлені пропозиції враховувались у законотворчій діяльності.